

organisation of the educational process.

It has been established that modernity necessitates the establishment of teaching strategies based on students' non-linear awareness and intellectual growth. The basic organizational structure of the educational process and the traditional methodological system of teaching choreography both guarantee the linear accumulation of educational knowledge and the linear growth of thought.

Keywords: contemporary dance, educational process of choreographers' training, choreographic thinking, synergistic approach, nonlinearity, self-organisation, self-development.

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-155.2023.17>

УДК 378.018:[378.147.37.011.3-051

Розсоха А. П.

ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

У статті розглядається специфіка організації змішаного навчання майбутніх учителів, що проявляється в необхідності врахування психолого-педагогічних та індивідуальних особливостей здобувачів освіти. Проаналізовано проблему змішаного навчання у професійній підготовці майбутніх учителів, з'ясовано проблеми та перспективи його впровадження у систему сучасної вищої освіти. Дефініцію «змішане навчання» розуміємо як новий підхід до організації освітнього процесу в закладах вищої освіти, який трансформує структуру і зміст навчання, змінює ролі викладача та студента і націлений на підвищення якості освіти.

Визначено окремі аспекти, що впливають на якість підготовки майбутніх учителів в умовах змішаного навчання, такі як якість викладання, доступність і рівні можливості, особистісна взаємодія учасників освітнього процесу, методи і форми його організації. Проаналізовані найбільш доцільні в професійній підготовці майбутніх учителів моделі змішаного навчання: «тьютор» та «перевернуте навчання».

Виокремлено основні форми веб-заняття та чат-заняття з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Визначені найбільш поширені сучасні методи навчання майбутніх учителів в умовах змішаного навчання: метод проектів та веб-квест.

З'ясовано, що перехід до змішаного навчання потребує перегляду звичного, традиційного підходу до професійної підготовки майбутніх учителів, перерозподілу ресурсів та створення нової парадигми існуючої педагогічної освіти.

Ключові слова: *змішане навчання, дистанційне навчання, онлайн навчання, підготовка майбутніх учителів, моделі змішаного навчання, модель тьютор, перевернуте навчання.*

Активне і системне впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес професійної підготовки майбутніх учителів зумовило поширення змішаного навчання, яке вважається найбільш перспективною формою в умовах цифрової доби. Останні роки в умовах пандемії COVID – 19, а сьогодні, війни в Україні, очевидним і актуальним є застосування в освітньому процесі закладів освіти змішаного навчання.

Змішане навчання розглядається як поєднання класичних живих технологій face-to-face [15]. Сьогодні науковці більш глибоко досліджують коло

проблем, пов'язаних із впровадженням змішаного навчання. Проведене опитування викладачів ЗВО України, щодо процесу впровадження технологій змішаного навчання, виявило проблеми, з якими найчастіше стикаються викладачі у закладах вищої освіти [13,14].

Організація змішаного навчання дає можливість поєднати дистанційне навчання з очним. Особливість дистанційної освіти полягає у віддаленості суб'єкта дистанційної освіти від педагога та/або навчальних засобів, освітніх ресурсів, а основною технологією є надання навчального контенту онлайн – електронних підручників, лекційних відеокурсів, відеосемінарів тощо [1].

Саме тому своєчасним і актуальним є питання здійснення ефективної організації освітнього процесу, покращення педагогічних умов професійної підготовки майбутніх учителів, впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, надання методичної допомоги в умовах змішаного навчання.

Теоретико-методологічний аспект професійної підготовки майбутніх учителів розкрито у працях вітчизняних учених: А. Алексюка, К. Альбухової-Славської, В. Андрущенко, В. Кременя, В. Лугового, Н. Ничкало, та інших. Практичні аспекти професійної підготовки вчителів у вищій школі представлено у дослідженнях: Н. Дем'яненко, І. Зязюна, О. Плахотнік, О. Ярошенко та інші.

Питання професійної підготовки майбутніх учителів в умовах змішаного навчання висвітлювали В. Вишківська, О. Коротун, С. Масліч, О. Чемерис та інші.

Фундамент суб'єктивного підходу до розуміння змішаного навчання в закладах вищої освіти закладений у дослідженнях українських науковців: С. Березанська, К. Бугайчук, Г. Вагнер, Т. Олійник, В. Кухаренко, О. Ібалко, Н. Сиротенко, Т. Собченко.

Проблема впровадження змішаного навчання в освітній процес, удосконалення професійного розвитку майбутніх учителів у закладах освіти порушувалась і багатьма зарубіжними науковцями: А. Ламмарі, А. Арбон, Н. Облін, Д. Тондьюр, Б. Філісен, Дж. Шеард, Чанг Чжу та інші.

Мета статті – проаналізувати проблему змішаного навчання у професійній підготовці майбутніх учителів, з'ясувати проблеми та перспективи його впровадження у систему сучасної вищої освіти.

Термін «змішане навчання» (*blended або hybrid learning*) має різні визначення у науковій літературі. Спільним для визначення змішаного навчання є взаємодія суб'єктів в освітньому процесі шляхом поєднання дистанційного (онлайн) та традиційного (офлайн). Під дистанційним навчанням розуміється індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності здобувачів освіти, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [10].

Розглядаючи змішане навчання, слід зазначити, що існує чимало інших

інноваційних понять-еквівалентів, які використовують у зарубіжній і вітчизняній науковій літературі такі, як «діалогове навчання» («dialogue learning»); «ресурсно-орієнтоване навчання» («resource-based learning»); «мережеве навчання» («network learning»); «нерервне навчання» («continuous learning»); «гнучке навчання» («flexible learning») тощо.

Зарубіжні вчені, такі як Д. Тракслер, Д. Берн, П. Валайзен, Ч. Грем використовують термін «змішане навчання», що трактується як процес отримання знань, умінь і навичок та супроводжується поєднанням різних технологій навчання. Сьогодні науковці пропонують різні визначення терміну «змішане навчання», визначають цю дефініцію як упорядковану взаємодію викладачів та студентів, яка спрямовується на досягнення сформульованих завдань освіти та передбачає оптимальне поєднання навчальної діяльності її суб'єктів у режимі онлайн та офлайн [4, с.95-96].

У науковій літературі змішане навчання розглядається як освітня технологія із обов'язковими компонентами, до яких віднесено контактні заняття здобувачів освіти із викладачами, дистанційні заняття, що містять онлайн-комунікації викладача і студентів, самостійну навчальну роботу студентів, що ефективно організовується викладачами [3, 6, 13, 15]. Змішане навчання також розглядається як поєднання не двох, а трьох різних способів організації навчання: традиційного (life); дистанційної взаємодії студентів та викладача, студентів один з одним або студентів з мережевим інтерактивним ресурсом (on-line); автономне навчання студентів із використанням електронного ресурсу (of-fline) [7, с.131].

Аналізуючи погляди та підходи науковців до визначення поняття «змішане навчання», можна стверджувати, що нині не існує однозначного погляду на визначення цього терміну. Саме тому в контексті нашого дослідження вважаємо за доцільне орієнтуватися на визначення Т. Собченко, де «змішане навчання» визначається науковцем як сучасний та новий підхід організації освітнього процесу в закладах вищої освіти, який трансформує структуру і зміст навчання, змінює ролі викладача та студента та націлений на підвищення якості освіти [5, с.75].

Професійна підготовка майбутніх учителів педагогічних закладів освіти характеризується широтою змісту, форм, методів і прийомів, організацією і проведенням педагогічної практики. Професійну компетентність майбутнього вчителя розглядаємо як гармонійне поєднання необхідних знань, умінь, навичок, особистих якостей, способів мислення, які дають змогу успішно здійснювати професійну педагогічну діяльність. Саме тому сьогодні слід звернути увагу на новий, якісний підхід до організації освітнього процесу у професійній підготовці майбутніх учителів в умовах змішаного навчання.

Приклад провідних університетів світу свідчить, що якісна освіта можлива і за суттєво меншої кількості аудиторних занять, ніж в українських закладах освіти. Але це вимагає грамотного застосування онлайн-технологій з відповідними методичними підходами, що забезпечать ефективне поєднання безпосередньої та опосередкованої форми взаємодії студентів і викладачів у

вигляді змішаного навчання [8, с.5]. Особлива увага в освітньому процесі майбутніх учителів має бути зосереджена на якісному підборі методичних підходів, онлайн технологій.

Слід зазначити, що змішане навчання сприяє конструктивістському підходу до професійної підготовки майбутніх учителів в ЗВО і має ряд цінностей: активне залучення студентів в освітній процес; відкрите спілкування (онлайн лекції, конференції, форуми тощо); побудова власної траєкторії здобуття знань; використання різноманітних засобів навчання; самостійність і відповідальність; соціальна взаємодія. Однак існують деякі окремі аспекти, що суттєво впливають на якість підготовки майбутніх учителів, серед яких: якість викладання і навчання; доступність і рівні можливості; особистісна фізична взаємодія викладача і студента; методи оцінювання знань студентів; організація та проведення педагогічної практики.

На підставі аналізу наукових досліджень, теорії і практики змішаного навчання [4, 6, 9] визначаємо основні завдання змішаного навчання у підготовці майбутніх учителів: підвищення мотивації здобувачів до самостійності, соціальної активності, рефлексії та самоаналізу; формування відповідальності; формування навчально-пізнавальної діяльності; розширення освітніх можливостей за рахунок доступності та гнучкості; визначення індивідуальних освітніх потреб студента; урахування темпу, ритму подання навчального матеріалу; педагогічна свобода та автономія викладача щодо вибору подання матеріалу, освітніх сервісів і платформ; інтерактивна взаємодія зі студентом; формування цифрової компетентності; персоналізація освітнього процесу.

Сучасні виклики суспільства вимагають переглянути саму організацію освіти, і роль суб'єктів її функціонування, тобто викладача і студента. У підготовці майбутніх учителів суттєве значення має тісна взаємодія викладача, який виконує роль наставника і допомагає студенту в самостійній діяльності засвоєння знань. Заклади освіти, які здійснюють професійну підготовку майбутніх учителів мають навчитися вирішувати принципово нове завдання – виховувати молодих людей, здатних критично і глибоко мислити, готових працювати в нових умовах, формувати технологічний ентузіазм, соціальні та інноваційні навички, зацікавленість і майстерність.

У зарубіжних і вітчизняних наукових дослідженнях аналізуються базові моделі змішаного навчання: ротаційна модель, гнучка модель, модель самостійного змішування, віртуально-збагачена модель. [13, с.233]. Вибір тієї чи іншої моделі та її ефективність у освітньому процесі залежить від багатьох факторів: форма організації навчання, рівень інформаційно-комунікаційних компетентностей здобувачів вищої освіти, зміст навчальної дисципліни, загальна кількість годин на її вивчення та самостійну роботу, матеріально-технічної база закладу вищої освіти тощо.

Аналізуючи наявність наукових досліджень з моделювання змішаного навчання, виділимо найбільш доцільні в професійній підготовці майбутніх учителів моделі: «тьютор», «перевернуте навчання», де основним завданням

є не тільки надання інформації, організація процесу обміну інформацією, створення єдиного інформаційно-освітнього простору через інтернет-технології, а й прямого та зворотного комунікування суб'єктів освітнього процесу.

У змішаному навчанні тьютор є ключовою фігурою освітнього процесу, що відповідає за проведення занять із студентами і сприяє та допомагає створенню відповідного навчального середовища. Він керує процесом навчання як діяльністю й намагається забезпечити заплановані результати як щодо отриманих знань та умінь, так і до набутих особистих здібностей студентів. Компетенції та уміння тьютора мають численні напрями та створюють розгалужену модель тьютора, яка базується на ключових педагогічних принципах.

Якість навчання залежить більшою мірою від умінь тьютора, який повинен ефективно направляти груповий та індивідуальний навчальний процес у потрібному напрямку, залучати студентів до глибокого діалогу та фокусувати на навчанні [11, с.35]. Основним аспектом є урахування запитів «нової української школи» та сучасних освітніх викликів, а також орієнтація на нові перспективні професії, зокрема «андрагог», «тьютор», «модератор», «фасилітатор», «менеджер електронного навчання», «асистент учителя» [4, с.285].

Така модель передбачає зміну ролі викладача та залучення студентів до самостійного отримання, створення і поширення знань. Викладач виконує роль помічника («фасилітатор»), тобто полегшує процес навчання, створює відповідні умови для цього, заохочує та стимулює навчальну діяльність, роз'яснює і допомагає у розв'язанні складних дидактичних завдань.

Модель «перевернуте навчання» (flipped classroom) або «перевернутий клас», яка передбачає самостійне вивчення здобувачами освіти нових лекційних і виконання практичних завдань, роботу з онлайн підручниками і посібниками, перегляд відеолекцій і відеоуроків, проходження тестів та вправ на засвоєння матеріалу. Під час традиційного навчання в освітньому закладі здобувачі закріплюють пройдений дистанційно матеріал і вивчають більш складний. Студенти в аудиторії виконують практичні завдання, використовуючи активні методи та форми роботи. Успіх такого навчання залежить від факторів: зацікавити студентів ідеями та концепціями, які відповідають їх досвіду; показати студентам новий рівень їх компетентності в галузі використання цих ідей; демонструвати аспекти компетенції студентів в структурі педагогічної діяльності.

Суттєве значення у змішаному навчанні у професійній підготовці майбутніх учителів мають психолого-педагогічні технології дистанційного навчання – система засобів, прийомів, кроків, послідовне здійснення яких забезпечує виконання завдань навчання, виховання і розвитку особистості, які на сьогодні потребують дослідження в педагогічній теорії і практиці.

Процес якісної професійної підготовки майбутніх учителів в Університеті Григорія Сковороди в Переяславі у форматі змішаного навчання вимагає

суттєвих змін для здійснення ефективної організації освітнього процесу. Підвищити результативність такого навчання може ефективне поєднання інформаційно-комунікаційних технологій, що дозволить формувати в майбутніх учителів професійну компетентність в умовах інноваційної освіти. Організація і супровід навчального процесу в Університеті здійснюється за допомогою сучасних цифрових освітніх ресурсів та сервісів для здійснення комунікації в режимі онлайн, серед яких *Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams, Zoom Cloud Meeting, Viber, YouTube, Telegram, Instagram* тощо.

У процесі змішаного навчання викладачі Університету використовують основні форми занять: веб-заняття (вебінари, дистанційні лекції, конференції, семінари, лабораторні, практикуми); чат-заняття (застосування чат-технологій); телеконференції (використання електронної пошти). Останні роки, під час викладання курсів «Педагогіка», «Педагогічна майстерність», «Історія педагогіки», «Методика виховної роботи», які зазвичай інтегровані, широко застосовуються такі форми як лекції-конференції, круглі столи, аналіз конкретних педагогічних ситуацій, презентації, тестування, форуми, кейси, веб-квести тощо. Участь в лекції-конференції дозволяє майбутнім учителям вивчити тематику курсу, розвивати навички роботи в команді, відстоювати власну точку зору, аналізувати думки колег і оволодіти різними способами мовленнєвої діяльності.

Для підготовки використовуються такі технології, як презентація, електронні підручники, розсилка по електронній пошті питань і необхідних джерел для підготовки до тестування. Саме високоефективний зв'язок викладача і студента в педагогічному процесі не тільки підвищує рівень організації навчального процесу, а й більшою мірою формує комунікативні компетенції майбутніх учителів.

Серед методів змішаного навчання найбільш популярні онлайн курси та електронні. Доцільність використання того чи іншого методу визначається на основі змісту навчального курсу, мети, завдань а також можливостей самих студентів. Сучасними і поширеними методами викладання в педагогічних закладах освіти є метод проєктів, веб-квест.

Так метод проєктів розвиває у студентів творчі здібності, здатність до практичної діяльності вчителя; підвищує зацікавленість до навчання та спільної роботи у колективі, виявляє комунікативні уміння. Метод веб-квесту включає проблемні завдання, елементи рольової гри, активне використання інформаційних ресурсів. Студент виконує певний порядок дій щоб отримати потрібний результат.

Незважаючи на всі видимі переваги змішаного навчання в сучасних умовах, його інтеграція в освітній процес України йде досить повільно. Існують проблеми, що ускладнюють процес його впровадження, зокрема: неготовність інформаційно-освітнього середовища ЗВО до підтримки цілісного процесу електронного навчання; відсутність методики викладання в електронному середовищі; недостатнє забезпечення електронного навчання навчально-методичними матеріалами, пошук інформації та створення електронних курсів;

неготовність викладачів до забезпечення електронного навчання; відсутність кваліфікованого супроводу освітнього процесу та вирішення завдань цифрової трансформації освітнього процесу.

Висновки та перспективи подальших розвідок наперед. Отже, змішане навчання тісно поєднує традиційні методи навчання з використанням інтерактивних технологій. Цей підхід стає все популярнішим у сучасній педагогіці, оскільки дозволяє комбінувати переваги і традиційного і онлайн навчання та може стати одним із ключових напрямків модернізації усієї освітньої сфери.

Змішане навчання дає змогу педагогам створити більш гнучкі та інтерактивні умови для навчання, сприяє залученню різних типів груп та підвищенню якості освіти. Важливо пам'ятати, що успіх змішаного навчання залежить від змістового, процесуально-технологічного забезпечення освітнього процесу інтерактивними, інноваційними формами і методами. Результатом стає формування інтегрованої характеристики проявів особистості вчителя, зокрема, його професійної готовності до педагогічної діяльності в школі.

Подальшого дослідження потребують психолого-педагогічний підхід до організації освітнього процесу у професійній підготовці майбутніх учителів в умовах змішаного навчання, мотивації студентів до навчання.

Використана література:

1. Вишківська В. Б., Чемерис О. А., Прус А. В., Кулик І. В. Змішане навчання як інноваційний чинник модернізації освітнього процесу. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2022. № 83. С. 131–135.
2. Коротун О. Методологічні засади змішаного навчання в умовах вищої освіти. *Інформаційні технології в освіті*. 2016. N 3 (28). С. 117–129.
3. Масліч С. Методика організації і проведення занять за дистанційною і змішаною формами навчання. Біла Церква (Київ. обл.), 2022. 39 . URL <https://lib.iitta.gov.ua>.
4. Собченко Т. М. Дидактична система змішаного навчання студентів філологічних спеціальностей у закладах вищої освіти : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.09. Харків ; Полтава, 2021. 575 с.
5. Собченко Т. М. Змішане навчання: поняття та завдання. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. № 75, Т. . С. 73–76.
6. Підготовка майбутніх педагогів до використання інформаційно комунікаційних технологій в професійній діяльності монографія / а заг. ред. І. С. Войтовича ; упоряд. Н. М. Гнедко. Луцьк, 2020. 277 с.
7. Рудинський В. Змістовно-сміслові поле поняття «Змішане навчання» та моделі змішаного навчання. *Гуманітарні студії: історія педагогіки*. 2022. № 3. С. 128–139.
8. Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти. URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/rekomendacij-shodo-vprovadzhennya-zmishanogo-navchannya-u-zakladah-fahovoyi-peredvishoyi-ta-vishoyi-osviti>.
9. Підготовка майбутніх педагогів до використання інформаційно-комунікаційних технологій в професійній діяльності : монографія / за заг. ред. І. С. Войтовича ; упоряд. Н. М. Гнедко. Луцьк, 2020. 277 с.
10. Положення про дистанційне навчання : наказ Міністерства освіти і науки від 25.04.2013 р. № 466. Дата оновлення: 08.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>.
11. Теорія та практика змішаного навчання : монографія / за ред. В. М. Кухаренка. Харків : Міськдрук : НТУ «ХП», 2016. 284 с.
12. Ткачук Г. Аналіз та особливості впровадження моделей змішаного навчання в освітній процес закладу вищої освіти. *Наукові записки. Серія Педагогіка*. 2018. № 3. С. 28–36.

13. Цюняк О. П., Розлуцька Г. М. Змішане навчання як інноваційна форма організації освітнього процесу у закладах вищої освіти. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2021. Вип. 2 (49). С. 232–235.
14. Boyko M., Turko O., Dluhopolskyi O., Henseruk H. The Quality of Training Future Teachers during the COVID-19 Pandemic: A Case from TNPU. *Education Sciences*. 2021. No 11 (11). 660 p. URL: <https://doi.org/10.3390/educsci11110660>.
15. Boychuk Y., Novikova V., Opanasenko Y., Olena K., Kostina V., Pedagogical conditions for the introduction of blended learning technologies in ukrainian higher education institutions. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*. 2022. [Vol. 14, No. 3](#). P. 32–50. URL: <https://doi.org/10.18662/rrem/14.3/596>.
16. Philipsen B., Tondeur J., Pareja Roblin, N. et al. Improving teacher professional development for online and blended learning: a systematic meta-aggregative review. *Educational Technology Research and Development*. 2019. N 67. P. 1145–1174. URL: <https://doi.org/10.1007/s11423-019-09645-8>.

References:

1. Vyshkivska V. B., Chemerys O. A., Prus A. V., Kulyk I. V. Zmishane navchannia yak innovatsiinyi chynnyk modernizatsii osvitnoho protsesu. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*. 2022. № 83. S. 131–135.
2. Korotun O. Metodolohichni zasady zmishanoho navchannia v umovakh vyshchoi osvity. *Informatsiini tekhnolohii v osviti*. 2016. N 3 (28). S. 117–129.
3. Maslich S. Metodyka orhanizatsii i provedennia zaniat za dystantsiinoiu i zmishanoiu formamy navchannia. Bila Tserkva (Kyiv. obl.), 2022. 39 s. URL: <https://lib.iitta.gov.ua>.
4. Sobchenko T. M. Dydaktychna systema zmishanoho navchannia studentiv filolohichnykh spetsialnosti u zakladakh vyshchoi osvity : dys. ... d-ra ped. nauk : 13.00.09. Kharkiv ; Poltava, 2021. 575 s.
5. Sobchenko T. M. Zmishane navchannia: poniattia ta zavdannia. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*. 2021. № 75, t. 3. S. 73–76.
6. Pidhotovka maibutnikh pedahohiv do vykorystannia informatsiino komunikatsiinykh tekhnolohii v profesiinii diialnosti : monohrafiia / za zah. red. I. S. Voitovycha ; uporiad. N. M. Hnedko. Lutsk, 2020. 277 s.
7. Rudynskyi V. Zmistovno-smyslove pole poniattia «Zmishane navchannia» ta modeli zmishanoho navchannia. *Humanitarni studii: istoriia pedahohiky*. 2022. № 3. S. 128–139.
8. Rekomendatsii shchodo vprovadzhennia zmishanoho navchannia u zakladakh fakhovoi peredvyshchoi ta vyshchoi osvity. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/rekomendacij-shodo-vprovadzhennya-zmishanogo-navchannya-u-zakladah-fahovoyi-peredvishoyi-ta-vishoyi-osviti>.
9. Pidhotovka maibutnikh pedahohiv do vykorystannia informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii v profesiinii diialnosti : monohrafiia / za zah. red. I. S. Voitovycha ; uporiad. N. M. Hnedko. Lutsk, 2020. 277 s.
10. Polozhennia pro dystantsiine navchannia : nakaz Ministerstva osvity i nauky vid 25.04.2013 r. № 466. Data onovlennia: 08.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>.
11. Teoriia ta praktyka zmishanoho navchannia : monohrafiia / za red. V. M. Kukharenka. Kharkiv : Miskdruk : NTU «KhPI», 2016. 284 s.
12. Tkachuk H. Analiz ta osoblyvosti vprovadzhennia modelei zmishanoho navchannia v osvitnii protses zakladu vyshchoi osvity. *Naukovi zapysky. Serii Pedahohika*. 2018. № 3. S. 28–36.
13. Tsiuniak O. P., Rozlutska H. M. Zmishane navchannia yak innovatsiina forma orhanizatsii osvitnoho protsesu u zakladakh vyshchoi osvity. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii: «Pedahohika. Sotsialna robota»*. 2021. Vyp. 2 (49). S. 232–235.
14. Boyko M., Turko O., Dluhopolskyi O., Henseruk H. The Quality of Training Future Teachers during the COVID-19 Pandemic: A Case from TNPU. *Education Sciences*. 2021. No 11 (11). 660 p. URL: <https://doi.org/10.3390/educsci11110660>.
15. Boychuk Y., Novikova V., Opanasenko Y., Olena K., Kostina V., Pedagogical conditions for the introduction of blended learning technologies in ukrainian higher education institutions. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*. 2022. [Vol. 14, No. 3](#). P. 32–50. URL: <https://doi.org/10.18662/rrem/14.3/596>.

16. Philipsen B., Tondeur J., Pareja Roblin, N. et al. Improving teacher professional development for online and blended learning: a systematic meta-aggregative review. *Educational Technology Research and Development*. 2019. No 67. P. 1145–1174. URL: <https://doi.org/10.1007/s11423-019-09645-8>.

A. Rozsokxa. Mixed education in vocational training future teachers.

The article deals with the specifics of the organization of future teachers blended learning, taking into account the psychological, pedagogical and individual characteristics of the students. The problem of blended learning in the future teachers professional training is analyzed, the issues and prospects of its introduction into the system of modern higher education are defined. The definition of «blended learning» is understood as a new approach to the organization of the educational process in institutions of higher education, which transforms the structure and content of education, changes the roles of the teacher and student, and is aimed at improving the quality of education.

Certain aspects affecting the quality of future teachers training in the conditions of blended learning are identified. They are: quality of teaching, accessibility and equal opportunities, personal interaction of participants in the educational process, methods and forms of its organization. The most appropriate models of blended learning in the future teachers professional training, «tutor» and «flipped learning», are analyzed.

The main forms of web classes and chat classes using information and communication technologies are found out. The most common modern methods of training future teachers in the conditions of blended learning are determined: the project method and the web quest.

It was found that the transition to blended learning requires a review of the usual, traditional approach to the professional training of future teachers, a redistribution of resources and the creation of a new paradigm of the existing pedagogical education.

Keywords: *blended learning, distance learning, online learning, training of future teachers, blended learning models, tutor model, flipped learning.*

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-155.2023.18>

УДК 378.147:74.01.09

Борисова С. В.

**РОЗРОБКА КОМПЛЕКСУ МЕТОДИЧНИХ ЗАХОДІВ
ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ПРОЯВАМ ВІЗУАЛЬНОГО ПЛАГІАТУ
У ДИЗАЙН-ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ГРАФІЧНИХ ДИЗАЙНЕРІВ**

Професійна діяльність майбутніх графічних дизайнерів передбачає проектування об'єктів дизайну з метою візуалізації і поширення інформації. Тому важливо в них сформувати чітку позицію щодо користування візуальними проектами, що створені іншими авторами. Проблема запозичення візуальних елементів в сучасному освітньому середовищі пов'язується з явищем візуального плагіату. Найефективнішим шляхом подолання візуального плагіату у проєктній діяльності в освітньому середовищі є формування свідомого ставлення до його недопущення. Інституційною основою запобігання порушень етичної поведінки є створені на рівні закладу вищої освіти етичні бар'єри у вигляді нормативних документів. Цілеспрямоване формування етико-правового ставлення студентів до використання візуальних елементів забезпечує дотримання вимог охорони авторського права. Копіювання, як метод навчання, притаманний сучасній мистецькій освіті, має освітній характер, формує у студентів компетентності із застосування принципів і способів фахової діяльності, відповідно, не має